

Langdurig lekker werken in bos en natuur

Het werk in de bos- en natuursector wordt vaak als fysiek en mentaal zwaar gezien. Maar wanneer is werk zwaar? En geldt dat voor iedereen in dezelfde mate? In opdracht van de sectorcommissie Bos en Natuur heeft onderzoeksbureau De Beleidsonderzoekers, in samenwerking met Stigas, in 2023 een onderzoek uitgevoerd naar 'zwaar werk' in de bos- en natuursector.

tekst Youri ten Hoeve (De Beleidsonderzoekers) & Tanja de Jong (Stigas)

> Om als werkende langdurig je werk goed, veilig en prettig te kunnen doen zijn inspanningen van zowel werkgevers als werknemers van belang. Werkgevers moeten hun medewerkers in staat stellen om lekker hun werk te kunnen blijven doen, door bijvoorbeeld bij te zijn met de laatste stand van de techniek en te zorgen voor goed materiaal voor de medewerkers. En door het bieden

van steun en waardering. Ook is van belang dat werkgevers geregeld het gesprek aangaan over wat voor hun medewerker belangrijk is, nu en in de toekomst. Van werkenden op hun beurt wordt verwacht dat zij hun werk op een veilige en gezonde manier uitvoeren en ook zelf initiatief nemen om vitaal en inzetbaar te blijven. Het onderzoek voor de sectorcommissie Bos en Natuur richtte zich op de functies zagers en machinisten in de bosbouw en op boa's bij natuurbeheerorganisaties. Uit vooronderzoek is gebleken dat deze functies in de sector als zwaar worden gezien. De onderzoekers zijn daarom in gesprek gegaan met werkenden, soms op de locatie van

de werkzaamheden. Ook spraken zij met werkgevers. Dit waren leuke en boeiende gesprekken, met hardwerkende mensen die passie hebben voor hun vak en voor het werken in de natuur. Dit artikel beschrijft kort de uitkomsten van het onderzoek en geeft de belangrijkste tips, zodat medewerkers langer en met meer plezier kunnen werken in de bos- en natuursector.

Zagers en machinisten

Zagers ervaren vooral een hoge fysieke belasting. Ondanks technologische ontwikkelingen en meer variatie in het werk lukt het vaak niet het werk tot het pensioen vol te houden. Machinisten denken over het algemeen dat ze het werk wel tot het pensioen kunnen doen, maar benadrukken de noodzaak van preventieve maatregelen om langdurig zitten, mentale vermoeidheid en werkdruk te voorkomen.

Uit gesprekken met werkgevers blijkt dat op de bedrijven waar de onderzoekers langs zijn geweest, aandacht is voor een (slimme) inzet van de nieuwste machines en voor de werkhouding, afwisseling, ergonomie en de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen. Ook worden er, in verband met de veiligheid, grenzen gesteld aan de werktijd, door bijvoorbeeld niet over te werken. Bij sommige bedrijven is de medewerker werkzaam als zager én als machinist, wat het werk afwisselender maakt. Wat opvalt is dat het gesprek over duurzame inzetbaarheid vooral op de korte termijn is gericht. Een dialoog over het onderwerp ontbreekt in de meeste gevallen. Op basis van het onderzoek geven de onderzoekers de volgende tips:

- Zorg voor een regelmatige afwisseling van taken.

- Moedig een duurzame dialoog aan over de inzetbaarheid op de lange termijn, zodat medewerkers zich bewust zijn van hun ontwikkeling en welzijn in het werk.
- Realiseer sectorbrede initiatieven zoals het bevorderen van gezonde afspraken over arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers, zodat veiligheid en gezondheid niet onder druk komen te staan.
- Zorg voor instroom van (nieuwe) medewerkers die breed inzetbaar zijn.

Boa's

Bij boa's kan het werk zwaar zijn vanwege de mentale belasting die ze soms ervaren. Contact met bezoekers leidt regelmatig tot stress. Veel boa's vertellen dat een handhavend gesprek steeds vaker leidt tot agressief gedrag van de bezoeker. Medewerkers ervaren in veel gevallen onvoldoende mentale steun van hun werkgever. Het ontbreken van een vast aanspreekpunt voor opvang na stressvolle ervaringen in het veld wordt ook gemeld. Boa's geven aan weinig waardering van hun eigen organisatie te ervaren voor het toezichthoudende werk dat zij doen. Vaak voelen zij zich nauwer verwant met boa's van andere natuurbeheerorganisaties dan met hun eigen collega's. In die zin voelen ze zich soms behoorlijk eenzaam in hun eigen organisatie, een beetje als een vreemde eend in de bijt. Het gevolg is dat boa's het idee hebben dat ze niet altijd voldoende in staat zijn om hun werk goed uit te oefenen. Bovendien missen ze, naast sociale steun ook materiële steun. Het advies is daarom dat de werkgevers zorgen voor deugdelijke randvoorwaarden: goed onderhouden materi-

eel en fijn zittende kleding. Dat werkt lekkerder en straalt professionaliteit uit. De boa's hebben immers een publieke functie en zijn het uithangbord van de natuurbeheerorganisatie. Een tweede belangrijke actie is om binnen organisaties meer aandacht te geven aan de psychosociale arbeidsbelasting die gepaard gaat met het werk als toezichthouder en handhaver: maak afspraken over preventie van en ondersteuning en nazorg bij agressie en geweld door publiek; faciliteer het onderlinge gesprek en stimuleer het leren van elkaars ervaringen. Meer hierover lees je op: www.vbne.nl/toolkit-agressie-geweld.

Langdurig lekker werken op de agenda

Het is raadzaam om 'langdurig lekker werken' in de branche hoog op de agenda te zetten. Dit kan door het in gesprekken regelmatig over 'de toekomst' te hebben. Medewerkers willen graag met hun leidinggevenden in gesprek, maar zitten niet te wachten op een top-down benadering. Een goed gesprek kan bovendien helpen bij het tijdig signaleren van problemen. De sector Natuur en Bos kan dit bevorderen door de urgentie te benadrukken en bedrijven en organisaties op een praktische en laagdrempelige manier te ondersteunen. Specifiek voor de bosbouwsector is actie nodig om gezonde afspraken over arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden te maken tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Voor de boa's kan de sector een rol spelen bij het stimuleren en invullen van regionale samenwerking, door bestaande initiatieven te versterken en het stimuleren van bijeenkomsten en intervisie waar deze nog niet bestaan. Op deze manier kan langdurig lekker werken in het bos en in de natuur de norm worden.<

Het rapport Langdurig lekker werken in het bos en in de natuur is binnenkort te downloaden van www.vbne.nl.

